

2012 р. – К: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – С. 6-8. (дата звернення 21.03.2023р.)

2. Швидкова О.В. Процесуальні повноваження оперативних підрозділів на стадії досудового розслідування // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. - Серия «Юридические науки». – Том 26 (65). - 2013. - № 2-1 (Ч. 2). - С. 377-383. (дата звернення 21.03.2023р.)

3. Татаров О.Ю. Застосування деяких положень КПК України потребує унормування // Митна справа. – 2013. - № 4(88). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 182-187. (дата звернення 21.03.2023р.)

4. Татаров О. Особливості досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року // Слово Національної школи суддів України. – 2013. - № 4 (5). – С. 63-70. (дата звернення 21.03.2023р.)

Шевчишена Катерина Петрівна,
здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права

ОКРЕМІ ВИДИ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ ІЗ КРИПТОВАЛЮТОЮ

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої й професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція і маргіналізація населення унаслідок тривалої збройної агресії та інші об'єктивні чинники [1, с. 8]. За результатами аналізу довідкової літератури з'ясовано, що найпоширенішими видами кіберзлочинів, злочинними що вчиняються організованими групами та організаціями, є: 1) Інтернет-шахрайство (фішинг, вишинг, смішинг); 2) криптошахрайство (шахрайство, пов'язане з обігом криптовалюти) [2, с. 449].

Останнім часом особливої популярності серед злочинних об'єднань набуло поширення вчинення шахрайства в Інтернеті з криптовалютами або криптошахрайство – це не новація 2020/2021 року, адже хоч ринкова капіталізація криптовалют вибухнула саме останнім часом, однак шахрайські схеми застосовують ще від часів появи біткоїна (BTC) [3; 2, с. 449].

Під криптозлочинністю слід розуміти сукупність системних протиправних дій, які здійснюються щодо криптовалюти або з її використанням. Оскільки це явище перебуває на стадії свого інституційного становлення, застосування цього поняття є досить умовним. Можна виділити 3 сектора криптозлочинності: незаконний

продаж психоактивних речовин (наркотичних та психотропних засобів), інших заборонених товарів та послуг; відмивання злочинних доходів з використанням криптовалюти; крадіжка криптовалюти а інші злочини проти власності. В сучасних умовах за криптовалюту можна придбати широкий спектр нелегальних товарів та послуг. Віртуальні гроші використовуються у сферах: незаконного обігу персональних даних; торгівлі підробленими документами. Іноді навіть оплачуються замовні вбивства. Проте, найбільш поширеним сегментом криптозлочинності залишається саме незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин (80 % від загального обсягу ринку нелегальних товарів) [4].

Найпоширенішими шахрайськими схемами з криптовалютою є: 1) шахрайство в соціальних мережах; 2) шахрайство у сфері соціальної інженерії; 3) нерегульовані афери під час обміну криптовалюти; 4) шахрайство з електронною поштою; 5) шахрайство з ICO – Initial Coin Offering (первинне розміщення tokenів); 6) криптоінвестиційні фонди; 7) шахрайство в хмарному майнінгу (щодо підтримки роботи мережі біткоїн чи іншої криптовалюти за винагороду у вигляді tokenів) [3; 2, с. 449-450, с. 499]; 8) «безкоштовна» роздача грошей криптобіржею; 9) «заробіток» на російських санкціях; 10) «піднятися» на втечі інвесторів у стейблкоїн; 11) «допомога» Україні [5]; 12) підроблені веб-сайт; 13) підроблені криптододатки; 14) шахрайство з вимаганням; 15) шахрайство з роздачами; 16) шахрайство з видаванням себе за іншу особу в технічній підтримці [6] та інші.

Уперше про ризики використання продуктів технології блокчейн повідомив Європол ще у 2015 році. У його звіті проаналізовано тренди обігу криптовалюти та використання нових фінансових інструментів у злочинних цілях. Було констатовано, що дедалі частіше криптовалюта використовується у мережі тіншового Інтернету – DarkNet (“Даркнет”) під час придбання вилучених з обігу речовин та наркотичних засобів. У 2018 році Європол прозвітував, що напрямки кримінального використання криптовалюти значно збільшилося, а криптовалюта переважно використовується як засіб розрахунків на тіншових Інтернет-ринках. У 2018 році ринок незаконної діяльності з біткоїном складав близько \$76 млрд. США. У 2019 – 2020 роках найбільша кількість злочинів, вчинених з використанням криптовалют, стосувалася саме сфери мережевого шахрайства [4].

Відповідно, система криптовалют ще досить молода і значною мірою не врегульована. Це відкриває можливості для злочинних намагань обдурити інвесторів за допомогою різних схем і методів, які мають на меті отримати доступ до гаманців або витягнути їх важко зароблені гроші, обцяючи привабливі, але нереальні прибутки. Проте це не робить криптовалюту менш привабливим інвестиційним

інструментом, але це повинно спонукати інвесторів дізнаватися більше про те, як працюють такі шахрайські схеми та як їх можна проактивно уникати [3].

Підсумовуючи вищевикладене, що серед пріоритетних напрямків розвитку міжнародної кримінально-правової політики у сфері попередження використання криптовалют у злочинній діяльності виділяється: визначення моделі податкового адміністрування криптовалюти та правового статусу криптовалют; обов'язкове ліцензування діяльності у сфері обігу криптовалют (біржових сервісів, обмінних площадок, компаній, які випускають токени); встановлення міжнародних стандартів протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму. Також доцільно створити міжнародну базу даних про осіб, які займаються незаконним обігом та застосуванням цифрових фінансових активів в контексті технологій, що використовуються у протиправній діяльності. В нашій країні в умовах інституційного становлення новоствореного у 2021 році правоохоронного органу – Бюро економічної безпеки України [7], гостро стоїть питання утворення в його складі спеціального підрозділу, до компетенції якого слід віднести проведення розслідування протиправної діяльності з криптовалютами [4].

Список використаних джерел

1. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
2. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.
3. Стадник М. Популярні шахрайські схеми з криптовалютою. Як уберегтисвою інвестицію. *Вісник МСФЗ Світовий досвід. Українська практика.* 2021. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002526.
4. Калайда Ю.П., Можливості блокчейн-технологій у розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених в кіберпросторі. *Інформація і право.* № 4(39). 2021. с. 170-178.
5. Дьоміна О. Шахрайство з криптовалютою: 4 нові схеми, що появились під час війни. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/03/29/82848509/>.
6. 8 найпоширеніших шахрайств з криптовалютою та як їх уникнути. URL: <https://techukraine.net/8->.
7. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.21 р. № 1150. *Відомості Верховної Ради України.* 2021. № 23. Ст. 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.